

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Julia Akhmedova – Doctoral Student of the Department of Ukrainian Language of Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Scientific interests: grammar, morphological paradygmatics of modern Ukrainian language, onomastics.

УДК 811.112.2:81'38

DOI: 10.36550/2522-4077-2021-1-193-283-289

ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ В РОМАНІ-ПОДОРОЖІ А. АЛЬТМАННА «В КРАЇНІ ВЕСЕЛКОВОГО ЗМІЯ. МАНДРИ АВСТРАЛІЄЮ»

Юлія БОГДАН (Херсон, Україна)

ORCID: 0000-0001-8534-5072

Researcher ID P-5809-2018

e-mail: yuliabogdantpp@gmail.com

БОГДАН Юлія. ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ В РОМАНІ-ПОДОРОЖІ А. АЛЬТМАННА „В КРАЇНІ ВЕСЕЛКОВОГО ЗМІЯ. МАНДРИ АВСТРАЛІЄЮ“. У статті розглянуто образ автора в сучасному німецькому романі-подорожі на прикладі твору відомого німецького письменника-мандрівника Андреаса Альтманна. Зазначаються особливості оповіді від першої особи та здійснена спроба аналізу авторської самопрезентації на композиційно-мовленнєвому та мовленнєво-стилістичному рівнях, окреслено архітектоніко-мовленнєві форми твору. Визначено комунікативно-прагматичні настанови автора саме в цьому різновиді мандрівної літератури.

Ключові слова: авторська позиція, образ автора, роман-подорож, мандрівна література, архітектоніко-мовленнєві форми твору, композиційно-мовленнєвий рівень твору.

BOHDAN Iuliia. FEATURES OF THE AUTHOR'S POSITION IN A. ALTMANN'S TRAVEL NOVEL "LAND OF THE RAINBOW SNAKE. TRAVEL IN AUSTRALIA". This study is devoted to the investigation of the narrator's typology in the modern German-language travel novel, in particular the first-person narrative. The range of unresolved problems in the typology of the narrator is outlined, namely the expediency of studying the author's image in a travel novel. On the example of the work of the famous German writer-traveler and reporter A. Altmann, the author's position is analyzed and the author's intentions are established. Peculiarities of the formation of modern wandering novel prose determine a high degree of autobiography in the work. Using the "I" -telling, the author-protagonist forms a combination of the real author, the narrator and the main character, offers the reader a world created by him, in which the focus is on the author's impressions and guidelines. For the reader to rethink, it remains to follow the author's reflection and determine which of the described is real and which is the author's fantasy. An attempt is made to analyze the author's self-presentation at the compositional-speech and speech-stylistic levels. This novel is 12th of the 23 novels by the famous German reporter and travel writer A. Altmann. It is a combination of historical and geographical information, the stories of ordinary Australians, philosophical considerations and the author's reflection on what is seen. The figure of the author with his spiritual values and critical attitude to society found its imprint in the image of the author, creating the impression of complete identity with the real author. It is a novel with predominant compositional and speech forms - messages with descriptive elements and author's reflections. A typical architectural-speech form of the work is a monologue-reflection. At the speech-stylistic level, it should be noted the author's perfect use of a wide range of stylistically colored lexical layer from poetic to colloquial language. In the future, it is considered appropriate to compare and explore the author's position in the modern Ukrainian and German travel novel.

Key words: author's position, author's image, travel novel, traveling literature, architectural-speech forms of the work, compositional-speech level of the work .

Постановка проблеми. Цитуючи П. Житецького – одного з зачинателів вивчення роману як форми осмислення людської особистості, в своїй праці „Родово-видовий поділ літератури в науковій спадщині П. Житецького“ Н. Бернадська зазначає, що сутність роману полягає в тому, що „...завжди він був і буде найзручнішою поетичною формою для змалювання особистих пристрастей, особистої боротьби людини з самою собою, людини, яка

прокладає нові шляхи до вирішення великих і складних завдань життя, до виявлення ідеальних його основ“ (Бернадська, 2012: 13). Основою сучасного мандрівного роману стає емоційно-оцінний світ вражень автора від побаченого у подорожі. Яскравим прикладом саме такого роману є роман-подорож німецького письменника-мандрівника Андреаса Альтманна „В країні веселкового змія. Мандри Австралією“.

Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю детального вивчення комунікативно-прагматичного аспекту авторської присутності у текстах різних жанрів, зокрема у романі-подорожі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень мандрівного роману в Україні слід зазначити літературознавчі праці М. Шульгун „Метажанр подорожі в контексті перехідного художнього мислення (кінець ХХ – поч. ХХІ ст.)“ (Шульгун, 2017) та Н. Розінкевич „Українська мандрівна проза початку ХХІ століття: тематика, проблематика, поетика“ (Розінкевич, 2019), присвячені особливостям розвитку цього жанру на початку ХХІ ст. В німецькомовному просторі окремої уваги заслуговує компаративна розвідка Svitlana Ivanenko „Der Textsortentyp Reiseroman in der modernen deutschen und ukrainischen Literatur aus interkultureller Perspektive“ (Ivanenko, 2018) та аналіз літератури мандрів Німеччиною від Stephanie Schaefers „Unterwegs in de/r eigenen Fremde. Deutschlandreisen in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur“ (Schaefers, 2008).

Серед публікацій, присвячених вивченню образу автора в сучасній мандрівній літературі, слід наголосити на розвідках С. Марчук „Homo viator як ліричний герой сучасної прози“ з аналізом образу героя-мандрівника (Марчук, 2018), Sabine Boomers „Reisen als Lebensform: Isabelle Eberhardt, Reinhold Messner und Bruce Chatwin“ (Boomers, 2004) та Mario Andreotti „Die Struktur der modernen Literatur: Neue Wege in der Textinterpretation: Erzählprosa und Lyrik“ (Andreotti, 2009).

Невирішені раніше частини цієї проблеми. Розмитість жанрових меж в сучасній літературі мандрів та здатність інтегрувати елементи інших жанрів дозволяє наразі деяким дослідникам (Шульгун, 2017, Розінкевич, 2019) говорити про метажанровість подорожі. Завдяки пластичності власних канонів подорож інтегрує в собі елементи багатьох суміжних жанрів, і тим самим не залишається поза увагою науковців.

На думку Н. Розінкевич „провідною у творі стає роль емоційного автора-мандрівника як оповідача зі своїми переконаннями, внутрішніми цінностями, який намагається все пов'язати між собою, скріпити різноманітні епізоди зі свого мандрівного життя, свідком яких йому довелося стати, у пригодницьку структуру книги“ (Розінкевич, 2019: 122). Стиль мовлення оповідача, як і персонажів твору, формується відповідно до авторських настанов та визначається саме авторським світоглядом, первинними та вторинними чинниками, зокрема його освітою, оточенням, соціальними, культурними, етнографічними та історичними факторами. Аналіз композиційно-мовленнєвих форм роману, котрі є однією з найважливіших характеристик авторської позиції у творі, дозволяють краще дослідити мовленнєві стратегії автора та встановити авторські інтенції (Брандес, 1971: 89).

У створеному письменником світі відтворюється авторське бачення та розуміння всього того, що він пережив, побачив, відчув. У цьому зв'язку дуже актуальна думка Д. Корвін-Пйотровської, яка зауважує, що „кожен літературний опис – це вид двоякої інтерпретації: зображеного світу, реалізованої в самому тексті, та дійсності, яку творить текст“ (Корвін-Пйотровська, 2009: 196). Образ автора як стрижневе поняття художнього твору уособлює саме це поєднання світів. Саме тому вважаємо доцільним дослідження авторської позиції у творах сучасних мандрівних німецьких авторів.

Метою цієї розвідки є спроба окреслити авторську самопрезентацію в сучасному німецькомовному романі-подорожі, розглянути взаємодію стилістичних засобів вираження образу автора та встановити основні прагматичні настанови автора в творі цього жанру.

Основний матеріал. Мандрівна література завжди пропонувала читачеві нову картину світу. На думку М. Шульгун на сучасному етапі саме мандрівні твори „відображають і органічно поєднують усі риси перехідного мислення, зокрема міфологізацію, авторефлексію літератури з посиленням ролі митця, діалогічність“ (Шульгун, 2016: 9).

За Н. Розінкевич „об’єктом зображення і заглиблення стає світ людини, яка мандрує. Важлива риса новітнього тревелогу, викликана новою концепцією людини, – авторство“ (Розінкевич, 2019: 122).

Автобіографічність сучасної мандрівної прози стає одним з її складників. Авторське світобачення стає фундаментом для створення іншого світу та знаходить своє відображення у творі. За Т. Черкашиною „авторові доводиться ставати обсерватором себе колишнього чи теперішнього й виступати одночасно об’єктом і суб’єктом власної оповіді“ (Черкашина, 2016: 205). Образ автора сприймається як поєднання людини приватної та людини соціальної.

М. Брандес зазначила, що в саме в структурі образу автора втілюється ставлення письменника до літературної мови своєї епохи, а також засоби використання та перетворення мови. (Брандес, 2004: 247), тому в нашому дослідженні типу оповіді в романі ми виходимо надалі з її концепції про основні типи оповіді в творі. (Брандес, 2004: 248-249).

За визначенням А. Альтманна у передмові його роман є „*ein Bericht für die Minderheit*“, тобто *повідомлення для меншості* (Альтманн, 2013: 9). Він спрямований перш за все на тих, хто сприймає „подорож (і життя) як єдиний в своєму роді стан“ (там само). Це позитивна відповідь автора світові.

У своїх інтерв’ю автор зазначав, що під час подорожі він веде цифровий щоденник, проте не всі події потрапили за його власним твердженням до роману (Альтманн, 2013: 181). За авторським визначенням його твір – це щоденник. І побудова роману схожа на щоденник. Кожен розділ має підрозділи, це кожний новий день подорожі або опис наступного місця, куди вирушає головний герой. Розділи відокремлюються один від одного лише тим, що починаються з наступної сторінки.

Визначаючи свій твір у пролозі як „товстий лист до читача“ (Альтманн, 2013: 10) А. Альтманн попереджає, що це зовсім не весела прогулянка загадковою країною, а досить серйозний твір. Адже за твердженням S. Schaeffers „*Reise wird für die Protagonisten, die stets biografisch mit den Autoren vernetzt sind, zur Lebensbewältigungsstrategie*“ (Schaeffers, 2008: 137). І це підтверджується багатьма звертаннями до читача з важливими для автора посланнями: він наводить приклади з історії країни, критикує чи іронізує над певними звичаями, ставленням людей до подій або ж детально описує долю якоїсь людини, тим самим підкреслює своє ставлення до події чи суспільства, ілюструючи власну думку.

Аналіз композиційно-мовленнєвого рівня роману показав, що це переважним чином монолог-оповідь з численними роздумами. Оповідач в романі створює ефект довгої бесіди з читачем. Типові для мандрівної прози ліричні описи та натуралістичні враження зведені до мінімуму або дуже стислі та стримані (Альтманн, 2013: 75). Альтманн майже не залучає описів природи, яка в цій країні є екстра-неординарною. Але застосовує крупнопланові описи міст та дуже деталізовано змальовує картини урбаністичної Австралії: опис музею Hyde Park Backpacks з 19 по 24 сторінку або 23 рядки виділяє на опис пересадочного пункту у Куала Лумпур та ще 18 на авторську рефлексію й філософствування на тему „Людина та оточуюче середовище“. Це ґрунтовне філософське переосмислення того, що людина зробила з континентом.

У романі головним чином превалює епічний спосіб оповіді у вигляді оповідного монологу головного героя-мандрівника з плавними переходами від автора-оповідача до автора-спостерігача та розмірковуючого автора. Саме таке мовлення, коли автор звертається до читача від себе, а не через персонажів, на думку І.В. Арнольд дозволяє встановити точку зору автора на зображуване, його бачення дійсності, оцінку поставлених у текстах проблем (Сухова, 2017: 37). Ця „я“-оповідь, подекуди дуже близька до аукторіальної, до всезнаючого оповідача: „*Die monatelange Reise wird zeigen, dass diese Ursünde noch immer wie eine Wunde das Land überzieht*“ (Альтманн, 2013: 20).

Оповідь переважно йде від імені головного протагоніста, почергово з’являється нейтральна оповідь, переважно задля виокремлення „я“-оповіді від описів з довідково-історичною інформацією, яка резюмується філософствуваннями та розмірковуваннями оповідача. Під час оповіді відбувається зміна оповідної перспективи з Я-про яке оповідається (Ich-Erlebendes) на Я-яке оповідає (Ich-Erzählendes). На думку М. Андреотті оповідь від

першої особи, коли оповідач ще й являє собою головного героя твору, містить високий ступінь безпосередності. Таким чином досягається найбільша концентрація довіри читача до прочитаного, тому що Я-оповідач є частиною зображуваного світу (Andreotti, 2009:161).

Оповідач у романі є витвором авторської свідомості, продуктом авторської діяльності та світогляду, котрий переймає риси характеру реального автора. Складається враження, що метою подорожі є не вона сама, а знайомство з найбільшою кількістю австралійців. Саме вони, їх життєві ситуації, їх світобачення у момент зустрічі з автором, ця мозаїка, що складається у своєрідну та водночас типову людську картинку, і є кінцевою метою твору. Це переважно чоловіки, різного віку, автор підкреслює, що йому цікаві лише певні особистості: „*Meine Helden waren die Verstorbenen, die Randfiguren, die Einzeltäter, die keinen Pfifferling gaben auf die Träume der Massen*“ (Альтманн, 2013: 113).

Невеличкими замальовками створюється образ автора, який має дуже багато спільного з реальним автором: „*Fred stellt mich supercool vor, ich bin der Typ aus Deutschland, der über ihn schreiben wird*“ (Альтманн, 2013: 181). Ми знаємо, що він репортер, що приїхав до Австралії з завданням, що він – досвідчений мандрівник: „*Ich bin inzwischen ein gewiefter Reisender geworden. Aus Europa habe ich spezielle Lärmschützer mitgebracht*“ (Альтманн, 2013: 18). Автор наділяє свого оповідача дуже багатьма власними рисами, так, наприклад, його герой знаходить час навіть для відвідування бібліотеки під час подорожі країною. Він уже бував у Сідней (Альтманн, 2013: 21), більш того, він не лише має безліч історичної інформації про континент та його історію, він цікавиться й сьогоденням, переглядає та аналізує, і навіть критикує місцеву періодику та телебачення (див. Альтманн, 2013: 18; 102; 197; 315; 324), описує людей, яких зустрічав, чий долі найкраще ілюструють той посил, що автор запланував.

Обізнаність автора та прагнення до деталізованої, серйозної оповіді відобразилася також і в назві твору. Автор називає Австралію країною веселкового змія. Веселковий змій – міфологічна істота австралійських аборигенів, справжніх володарів цього континенту, постать, що володіє найціннішим благом для місцевих – водою, він є захисником людей цього краю. Він дуже часто пов'язаний саме с землею, водою. Автор не випадково ставить цю істоту у назву роману. Ця реалія з одного боку підкреслює досвідченість автора, автор вже в назві обіцяє розкрити те, що не всі знають про далекий континент та його мешканців. Майже науковий підхід автора до історичної інформації, котру оповідач наводить досить часто, детальність та ґрунтовність підбору цих даних нагадує швидше наукову розвідку, аніж художній твір. З іншого боку, ця істота символізує аборигенів цього континенту і розкриває ставлення автора до корінного народу країни.

Виходячи з образу автора у творі ми бачимо не лише досвідченого мандрівника, а й життєву позицію Альтманна, його ставлення до соціуму, котрий знищує світ Австралії, нав'язуючи свої „цивілізовані“ принципи. Така позиція тяжіє до сарказму, подекуди досить злого: „*Das ist eine lehrreiche Zeitungslektüre, todernst gemeint. Sie lehrt uns etwas über Globalisierung, übers Reisen. Wo immer man ankommt, zwei Sorten von Erdenbürgern sind schon da: die Bombenleger und die „simple minds“, kein Winkel entgeht ihnen. Wer wüsste noch ein Versteck, um ihnen zu entkommen. Meist die gleichen Visagen und gleichen Sprüche. Die einen versprechen uns den Tod, die anderen den Hirntod*“ (Альтманн, 2013: 14).

Оповідач не лише аналізує, чому відбувається те чи інше соціальне явище в країні, він наводить факти з історії, що підтверджують його думку або являють собою певний підсумок про наслідки тих чи інших подій. Так, розповідаючи історію заснування столиці Австралії Альтманн здійснює невеличкий екскурс у життя архітектора і наприкінці зазначає, що „*Canberra ist das Fadeste, was die Welt an Hauptstädten zu bieten hat. Und das Viereckigste, was Bürokraten in stande sind auszuhecken. Wer das packt, ohne geistig und körperlich zu verfallen, der kann mit Gelassenheit in die Zukunft blicken. Er ist gerüstet. He did Canberra. And he survived*“ (Альтманн, 2013: 311). У своєму описі столиці він не жалкує іронії та сарказму, спочатку описує центр Канберри, потім йде невеличкий діалог з читачем і висновок: „*Das ist der Unterschied. Schlechte Bücher kann man auf den Müll werfen und vergessen. Schlechte, schlecht aussehende Städte nicht*“ (Альтманн, 2013: 313).

Дуже типово для Альтманна наприкінці кожної невеличкої історії пропонувати читачеві власні висновки. Так, наприклад, змальовуючи пару глухонімих, котра святкувала 70-річчя спільного життя, і стверджувала, що саме цей фізіологічний недолік є рецептом їх тривалого шлюбу, він з типовим почуттям гумору вкладає їм наступні слова: „*Den Mund halten können (müssen). Und der Humor, auch der sei hilfreich in stürmischen Zeiten*“ (Альтманн, 2013: 315).

Мова оповідача в романі А. Альтманна – це окремий світ. Його розповідь дуже виразна, сповнена образів. Автор використовує величезний спектр епітетів, синонімів, порівнянь, метафор та інших стилістичних засобів: „*er liest wie ein Samurai*“ (Альтманн, 2013: 112); „*...er ist ungemein belesen, versteht Lesen als eine andere Form der Nahrungsaufnahme*“ (Альтманн, 2013: 295).

Оповідачеві притаманні влучні та неординарні, розгорнуті метафори, як наприклад, метафоричне порівняння Сіднею з жінкою: „*Jeder Reisende kennt das Gefühl. Man betritt eine Stadt und mag sie. Oder nicht. <...> Es ist, als ginge man mit einer verdammt gut aussehenden Frau aus, die immer nur verdammt gut aussieht*“ (Альтманн, 2013: 15).

Діапазон авторського лексикону мовлення у творі коливається від науково-лекційної оповіді до розмовної. Усі критики наголошують на чудовій, майже поетичній, насиченій мові творів А. Альтманна. Він і сам зазначає, що „*я надто закоханий у мову. До того ж я хочу запропонувати моїм читачам дещо <...> Мої книжки мають збагачувати читачів та розважати інтелектуально*“ (переклад наш) (Braun, 2013).

Окремої уваги заслуговує розмаїття засобів емоційно-оцінного рівня твору. Роман демонструє різні види гумористичних засобів впливу на читача – іронія, сатира, сарказм, гротеск, гіпербола. Проте на відміну від свого співвітчизника М. Вігге, чий твори сповнені легкого гумору та самоіронії, романи А. Альтманна пропонують нам дещо інші різновиди комічного – тут превалує іронія, подекуди навіть зла, сарказм, іноді з присмаком чорного гумору: „*Frühstück, Zeitungslektüre. Lachen verboten, man lacht trotzdem. Unter Lokales steht, dass ein (herzkranker) Autofahrer – nur Ecken von meinem Tisch entfernt – in die Filiale einer Immobilien-Agentur raste und dabei Ellen W., eine Angestellte, tötete. Jetzt, der absurde Teil dieser Nachricht. Ihre Kollegin, Sandi H., hatte Sekunde davor das Büro verlassen, um draußen eine Zigarette zu rauchen. Wie der Polizeibericht bestätigte, exakt eine Zigarettenlänge, an ihr vorbei, zielgenau auf die notorische Nichtraucherin Ellen zu. „Rauchen tötet“, heißt es allerorten, keine Rede, inhalieren kann Leben retten!*“ (Альтманн, 2013: 74).

Авторська іронія відчувається перш за все не в його ставленні до людей, котрих він зустрічає, а саме: у рефлексії про події чи то про зображені людські історії: „*Was dem Reisenden oft Mut und Antrieb verleiht, ist seine Ignoranz. Wüsste er schon vorher, was an Gemeinheiten auf ihn wartet, er würde zögerlicher aufbrechen*“ (Альтманн, 2013: 113) Не боїться він глузувати й над собою. Проте найчастіше автор застосовує саркастичні нотки в історичних екскурсах та описах сучасного соціального устрою: „*Damit Australien „weiß“ bleibt, sprich, die Nicht-Weißen am Betreten gehindert wurden. Als effizientestes Mittel – um scheinheilig den Ruf knallharter Rassenpolitik zu vermeiden – wurde der dictation test ausgetüftelt...*“ (Альтманн, 2013: 291)

Більшість його оцінних висловів передаються через невласне-пряму мову. У романі зустрічаємо авторське ставлення в коментарях до історій, у риторичних питаннях, які утворюють діалог між читачем та автором, у роздумах або у описах – читач має відчутти та пережити ті самі емоції, котрі виникли у автора. Пряма мова використовується нечасто, лише в деяких діалогах, щоб підкреслити особливість моменту чи зацентрувати увагу читача.

Висновки дослідження і перспективи. Підсумовуючи слід зазначити високий ступінь автобіографічності сучасного мандрівного роману. Постать автора реального, його життєвий та соціальний досвід, внутрішні цінності знайшли своє відображення в образі автора твору. Це за класифікацією М. Брандес персональний оповідач від першої особи (Брандес, 2004: 248-249). Це роман з превалюючими КМФ – повідомлення з елементами опису та авторські роздуми. Типовою АМФ твору є монолог-роздум. На мовленнєво-стилістичному рівні слід зазначити досконале використання автором широкого спектру стилістично забарвленого лексичного шару від поетичної до розмовної мови. У подальшому вважається за доцільне

порівняти та дослідити авторську позицію в сучасному українському та німецькому мандрівному романі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бернадська Н. Родово-видовий поділ літератури в науковій спадщині П. Житецького. *Проблеми теорії літератури та літературної критики. Збірник наук. праць*. Вип. 16, Одеса: Одеський нац. ун-тет ім. І.І. Мечникова, 2012. – С. 7-21.
2. Брандес М.П. *Стилистика текста. Теоретический курс (На материале немецкого языка): Учебное пособие*. М.: „Прогресс-Традиция „ИНФРАМ“. 2004. – 416с.
3. Марчук С. Homo viator як ліричний герой сучасної прози. *Південний архів. Філологічні науки*. 2018. Вип. 74. – С. 51-54.
4. Корвін-Пйотровська Д. *Проблеми поетики прозового опису*. Львів: Літопис, 2009. – 206с.
5. Сухова А. В. *Англомовна новела (XIX-XXст.): лінгвостилістичний та прагматичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Запорізький національний університет*. Запоріжжя, 2017. – 264 с.
6. Розінкевич Н.В. *Українська мандрівна проза початку XXI століття: тематика, проблематика, поетика: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01*. Київ, 2019. 252 с.
7. Черкашина Т. *Жанри прозової самопрезентації. Філологічний дискурс*. 2016. Вип. 3. – С. 203-213.
8. Шульгун М. *Метажанр подорожі в контексті перехідного художнього мислення (кінець XX – поч. XXI ст.): дис. ... док. філол. наук: 10.01.06, 10.01.05*. Київ, 2017. – 485 с.
9. Andreotti M. *Die Struktur der modernen Literatur: Neue Wege in der Textinterpretation: Erzählprosa und Lyrik*. Bern; Stuttgart; Wien: Haupt Verlag, 2009. – 488 S.
10. Altmann A. *Im Land der Regenbogenschlange. Unterwegs in Australien*. Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 2013. – 328 S.
11. Boomers S. *Reisen als Lebensform: Isabelle Eberhardt, Reinhold Messner und Bruce Chatwin*. Campus Verlag, 2004. – 360 S.
12. Braun C. „Ein Leben als Versager hätte ich nicht ausgehalten“. Vom 4.03.2013. URL: <https://www.cicero.de/kultur/ein-leben-als-versager-haette-ich-nicht-ausgehalten/53677> (Дата звернення: 27.12.2020)
13. Ivanenko, Svitlana. *Der Textsortentyp Reiseroman in der modernen deutschen und ukrainischen Literatur aus interkultureller Perspektive. Beiträge zur Interkulturellen Germanistik. Bd.11. Sprach- und Textstrukturen – interkulturelle und vergleichende Konzepte*. Tübingen: Narr Franke Attempto Verlag, 2018. –S. 117-136.
14. Schaefers S. *Unterwegs in der eigenen Fremde. Deutschlandreisen in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur. Wissenschaftliche Schriften der WWU Münster, Reihe XII, Band 2*. Westfälische Wilhelms-Universität Münster, 2008. – 337 S.

REFERENCES

1. Bernadska, N. (2012). Rodovo-vidoviy podil literatury v naukoviy spadshchyni P. Zhytetskoho. *Problemy teorii literatury ta literaturnoi krytyky*, 16, 7-21.
2. Brandes, M.P. (2004). *Stilistika teksta. Teoreticheskiy kurs (Na materiale nemetskoho yazyka)*. Progress-Traditsiia „INFRAM“.
3. Marchuk, S. (2018) Homo viator yak lirychnyi heroi suchasnoi prozy. *Pivdennyi archiv. Filolohichni nauky*, 74, 51-54.
4. Korvin-Piotrovska, D. (2009). *Problemy poetyky prozovoho opysu*. Litopys.
5. Suhova, A. (2017) *Anglomovna novela (XIX-XX st.): lingvostylistychnyi ta pragmatychnyi aspekty*. [Phd dissertation, Zaporizhzhia National University] PQDT Open.
6. Rozinkevych, N. (2019). *Ukrainska mandrivna proya pochatku XXI stolittia: tematyka, problematyka, poetyka*. [Phd dissertation, B. Grinchenko Kyiv University] PQDT Open.
7. Cherkashyna, T. (2016). *Zhanry prozovoi samoprezentatsii. Filolohichni diskurs*, 3, 203-213.
8. Shulhun, M. (2017). *Metazhanr podorozhi v konteksti perehidnoho hudozhnioho myslennia (kinets XX – poch. XXI st.)* [Doctoral dissertation, T. Shevchenko Nacional University of Kyiv] PQDT Open.
9. Andreotti, M. (2009). *Die Struktur der modernen Literatur: Neue Wege in der Textinterpretation: Erzählprosa und Lyrik*. Haupt Verlag.
10. Altmann, A. (2013). *Im Land der Regenbogenschlange. Unterwegs in Australien*. 3. Auflage. Rowohlt Taschenbuch Verlag.
11. Boomers, S (2004). *Reisen als Lebensform: Isabelle Eberhardt, Reinhold Messner und Bruce Chatwin*. Campus Verlag.
12. Braun, C. (2013, March 04). „Ein Leben als Versager hätte ich nicht ausgehalten“. Cicero. <https://www.cicero.de/kultur/ein-leben-als-versager-haette-ich-nicht-ausgehalten/53677>
13. Ivanenko, S. (2018). *Der Textsortentyp Reiseroman in der modernen deutschen und ukrainischen Literatur aus interkultureller Perspektive. Beiträge zur Interkulturellen Germanistik. Bd.11. Sprach- und Textstrukturen – interkulturelle und vergleichende Konzepte*. Tübingen: Narr Franke Attempto Verlag. 117-136 S. - ISSN: 2190-3425.
14. Schaefers, S. (2008). *Unterwegs in der eigenen Fremde. Deutschlandreisen in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur. Wissenschaftliche Schriften der WWU Münster, Reihe XII, Band 2*.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Юлія Богдан – аспірантка Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, старший викладач кафедри теорії та практики галузевого перекладу Херсонського національного технічного університету.

Наукові інтереси: сучасний німецький мандрівний роман, українська мандрівна література, стилістика німецької та української мов

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Julia Bogdan – Aspirant of the National Pedagogical M.P. Dragomanov University, Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice on Industrial Translation by National Technical University of Kherson.

Scientific interests: contemporary German travel novel, Ukrainian travel literature, stylistics of German and Ukrainian languages.

УДК: 81.112

DOI: 10.36550/2522-4077-2021-1-193-289-294

**ПІДРЯДНІСТЬ У СИСТЕМІ СИНТАКСИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ
КОМПОНЕНТАМИ ВЕРБАЛЬНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ
УКРАЇНСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Лариса КІТ (Кропивницький, Україна)

ORCID: 0000-0001-8076-1739

e-mail: larisa.gavrilyuk.19@gmail.com

КІТ Лариса. ПІДРЯДНІСТЬ У СИСТЕМІ СИНТАКСИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ КОМПОНЕНТАМИ ВЕРБАЛЬНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ. У статті розглянуто види зв'язків у словосполученнях німецької та української мови. Особливу увагу приділено дослідженню підрядних зв'язків у вербальних словосполученнях (словосполученнях зі стрижневим словом – дієсловом), коли граматичні значення головного слова викликають у залежного слова конкретно визначені граматичні значення. Розглянуто проблематику поділу на сильне та слабе керування.

Ключові слова: дієслово, підрядний зв'язок, керування, безпосереднє керування, прийменникове керування, слабе керування, сильне керування.

KIT Larisa. SUBORDINATION IN THE SYSTEM OF SYNTACTIC RELATIONS BETWEEN THE COMPONENTS OF VERBAL COLLOCATIONS IN UKRAINIAN AND GERMAN LANGUAGES. The article studies the typology of linguistic views on the government in the system of syntactic relations, the classification of formal cases of government by the morphological expression of the supporting and the controlled part of the sentence, also in the article is noted the contribution of linguists to the problem of strong and weak verb government. The large majority of verbs in both Ukrainian and German govern nouns in a certain case and require the use of specific prepositions, while the cases of governed nouns and prepositions used in conjunction with verbs of similar meaning are not identical in Ukrainian and German languages. During the process of the verb governing, often the direct lexical meaning of the preposition is not realized. That's why the use of this preposition with this particular verb may seem illogical to non-native speakers. And this illogicality often prevents the correct use of verb governing. Clause relationship between components of a phrase is a syntactic relationship that indicates the grammatical dependence of one component on another in a sentence or phrase. As we can see, the clausal relationship between the components of the phrase is word forms. Coordination, management, adherence - these are typical forms of clausal communication - management of coordination and adherence. These last two forms can be a prospect for further research.

Key words: verb, subordination, government, direct government, prepositional government, weak and strong government.

Одним з найбільш дискусійних питань лінгвістики на сучасному етапі її розвитку є питання підрядного зв'язку в словосполученнях. Як в українській, так і в німецькій мові уснують наступні типи синтаксичних зв'язків: узгодження, керування, координація, прилягання, тяжіння, інкорпорація, замикання та ізафет.

Із усіх видів синтаксичного зв'язку особливої уваги заслуговує керування або, як його ще називають, управління. Здатність самостійних частин мови саме через керування створювати і виражати семантико-синтаксичні відношення зумовила **актуальність** даного дослідження.